

tre que *-st* ha restat ferm en tot el domini gascó-llgd. meridional. En fi, diré que dels autors que han estudiat aquesta qüestió són seriosos els treballs d'Arbois, Jullian, M-Lübke, Aebischer i Bosch Gimpera, però cal denunciar *Les Ibères* d'Ed. Philipon com obra feta a la lleugera, i amb una estupenda ignorància romanística: p. ex., parlant de *Roses* creu que ò dona *ue*, en català. — ⁵ I això que també s'hi acosten geogràficament, *Bibio*, vt. te. Villahermosa, a l'alt Millars (a 7 k. del Penyagolosa: 3° 8 × 40° 2, i GGRV): essent en terra de tanta toponímia aràbiga, penso que pot ser compost de l'ar. *bēb* 'portal', potser *beb* 'auçg' 'portal tort' (cf. «*əuəg*/'*ciəg*: *tortum*» *RMA*, 612.2f, i *auçg* nom d'acció del verb *euçg* 'törçer') o abreujament de *beb al* 'auçg' 'porta de la curvatura', passant per *bebjoçg*. *Bijuesca* municipi aragonès de 800 habitants, entre Calatayud i Numància, paisatge certament molt cèltic; però observem que no seria possible, en fonètica castellana, explicar la *-j* partint de la *-Bj-* o *-B-* de **BIB(I)OSCA*; i menys difícil em sembla encara lligar-la amb *òsca* (> *Huesca*) o amb el seu derivat *oscŭla*, d'on el riu *Huecha*, no gaire al N. de *Bijuesca*; majorment essent *OSCA* una llatinització de l'ibèric *BOLSKAN* (?potser doncs de **BOLIOSKA* amb la *L* d'aquests, desplaçada?). O bé lligarem *Bijuesca* amb el mot ibero-basc *biox-ka* de què anem a parlar.

EL BIOT

Camps, cortical i font te. Évol (xxiii, 180); veg. *DECat*, article *biot*. No és probable que se'n derivi *Biota*, en doc. val. a. 1276, relatiu a Segàrria, i un *Miguel de Biota* en un altre de la Font de la Figuera a. 1273 (*MtzFdo. DocValACA* II, 78; i 1506), que ha quedat avui com a nom d'un «caserío» de Fontanars (poc a l'E. de la Font de la Figuera). Però no deu ser nom pròpiament valencià, sinó portat allà per aquest senyor Miguel de Biota, probablement aragonès provinent del poble del mateix nom prop de Sádaba o de *Torralba de Biota*, prop de Calatayud: nom que deu venir de *VIA ALTA* 'camí elevat' (amb un tractament com el dels cast. *Ribota*, *Montoto*, *Otero* etc. *Viotar*, vt. de Vélez Rubio (Almeria) en pot ser derivat).

La BIRBA

Mas te. Port de la Selva, prop de la r. de Cadaqués i de la costa; i, allí prop, *la Riba des Birbenc* (xlv, nomenclàtor de costa II, 126, i *IGC*; i nomenclàtor I, 115); és també cognom (Comprodon etc.), i a Estèrria d'Àneu cognom *Birbe* (*BDLC* XII, 189). Deu ser bisbe amb el normal rotacisme de la *s* sonora. A Deià *Cal Bisbe*, que vaig oir pronunciar *birbè*. Només és notable el gènere femení; però és perquè no seria de cap jerarca real sinó d'un que li ho deien de malnom; o d'una dona, que prenia aires episcopals; a Porreres

Sa Bisbessa malnom (xli, 70.11). Tinc nota de sengles masies *Cal Bisbe* a Navès i Castell de l'Areny, *Costera del Bisbe* La Vansa, *Font del Bisbe*, Fillols, *Prat del Bisbe* Aidí. Del cat. ant. *bispe* (*DECat*, s. v. bisbe) deu venir *Bispó*, *talaiot de Son Bispó* (xl, 110.15, 111.13, *Vispó* Masc. 19G2), te. Costitx.

Font de Birlongo (-lóngo) te. Montserrat d'Alcalà (xxx, 147.1) probablement mossàrab = cast. *bisluengo*, *FONTEM BISLONGUM*, pron. *fonte bizlóngo* pels moriscos amb *ɬ* aràbiga (sonora emfàtica, presa per una *d* catalana), nom d'un bassal allargassat; però el gènere masculí de *FONTE* ja mostra que es nom autòcton, no pas castellà. A Montesa *El Brillóngo*, pda. (xxxii, 55. 18) també deu ser el mateix adjectiu mossàrab, substantivat, com a nom d'un camp o heretat; passat que fos *OLIVARE LONGUM* (crec recordar que hi havia oliveres) > *älbärlongo*, amb *al-* pres per article.

Birolas (Llíria), *V. Villores Birós*, *V. Virós Bisanseny*, *V. Besan Bisanyes*, *V. Banyanya Bisaurri*, *V. Besora*

La BISBAL

Nom repetit de poblacions o llocs que pertanyien al bisbe.

LA BISBAL *d'Empordà*. Era del *Bisbe* de Girona (Pella i Forgas, *Hist. del Ampurdán*, 313-4). Pron. *la bizbál* allí, 1920; a Viladamat, 1959; gentilici *bisbalencs* (xxii, 149).

DOC. ANT. 911: *Sta. Maria de Fontanet* (*BABL* III, 16; 1002: *Stae. Mariae* q. d. *Episcopalem*; 1019, 1149: *Stae. Marie Episcopalis* (Alsus, 61); 1083: *s'anomena castell de la Bisbal* (*BABL* III, 481); 1245: «*apud Episcopalem*»; i altres cites semblants de 1278, 1288, 1362 i 1379 en Alsus; 1359: *La Bisbal* (*CoDoACA* XII, 104).

LA BISBAL *del Penedès*. Pron. *la bizbál* 1930 (Torussolla); 1932 (Montmell). Allà a la vora els itineraris romans hi posen una *mansio Antistiana* que segons Cortès López, Sanpere Miquel (*Topon. Cat.* 70) i Jn. Segura (*La Veu del Montserrat* 1893, 26) seria precisament a La Bisbal: llavors aquell nom romà seria derivat del ll. eclesiàstic *antistes*, que ja es troba amb el sentit de 'gran sacerdot', i després jerarca de l'església en temps romans, i després *La Bisbal* hauria estat catalanitzat per traducció d'aquell, ço que no garanteixo, per bé que sigui probable: derivats així ja es formaren en llatí tardà (cf. *antistitium* 'jerarquia eclesiàstica'). En efecte ho confirma la menció de 1037, on *parada* ve a ser el mateix que el ll. *mansio* 'parada de la posta'.

DOC. ANT. Notícies ja del S. x en GGC, 864.99. *Villa Episcopal* (Mas, *N. H. Bi. Bna.* ix, 83); 1010: *Episcopale* (id. iv, 222); 1011: *ipso Episcopale* (*Cart. de St. Cugat* II, 77); 1037, doc. original: «parada que dicunt *Episcopalem*» (*Cart. St. Cu.* II, 204).

LA BISBAL *de Falset*. Pron. *la bizbal* (1020) (Vi-